

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 25/2014-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. januára 2014 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť M. B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1, čl. 38 ods. 2, čl. 39 a čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, práv podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 2 ods. 1 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj porušenie čl. 1 ods. 1 a 2 a čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 23 To 118/2012 a jeho rozsudkom z 5. novembra 2012, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. B. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. marca 2013 doručená sťažnosť M. B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1, čl. 38 ods. 2, čl. 39 a čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práv podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), čl. 2 ods. 1 Protokolu č. 7 k dohovoru, ako aj porušenie čl. 1 ods. 1 a 2 a čl. 7 ods. 5 ústavy postupom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 23 To 118/2012 a jeho rozsudkom z 5. novembra 2012 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 8 T 68/2011 zo 4. júla 2012 uznaný za vinného z pokračovacieho obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c), d) a ods. 2 písm. c) Trestného zákona za použitia § 138 písm. j) Trestného zákona spáchaného v spolupáchateľstve podľa § 20 Trestného zákona, za čo mu bol uložený (okrem iného) ďalší trest odňatia slobody na 11 rokov a 8 mesiacov so zaradením do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia.

Proti označenému rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ (ako aj spoluobvinený Karol Paul) odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 23 To 118/2012 z 5. novembra 2012 tak, že ho zamietol.

Sťažovateľ tvrdí, že k neprípustnému zásahu do ním označených základných práv podľa ústavy a listiny a práv podľa dohovoru došlo postupom krajského súdu, ktorý o jeho odvolaní rozhodol na verejnom zasadnutí konanom 5. novembra 2012 v jeho neprítomnosti, keďže sa uspokojil s vyjadrením náhradného obhajcu Mgr. B. M. (ďalej len „náhradný obhajca“), ktorý uviedol, že *„súhlasí s prejednaním veci a uvádza, že dnes ráno sa telefonicky spojil s obž. B., ktorý mu oznámil, že súhlasí s konaním VZ v jeho neprítomnosti.“*, pričom toto tvrdenie náhradného obhajcu nijako nepreveril. Napriek tomu

krajský súd verejné zasadnutie vykonal v neprítomnosti sťažovateľa, aj keď na to podľa jeho tvrdenia neboli splnené zákonné predpoklady uvedené v § 293 ods. 1 a 3 Trestného poriadku, čím mu znemožnil uvádzať argumenty na svoju obhajobu a vyjadrovať sa ku všetkým skutočnostiam a dôkazom.

Sťažovateľ nepopiera, že predvolanie na verejné zasadnutie prevzal 3. októbra 2012, avšak zároveň poukazuje na skutočnosť, že ním zvolený obhajca JUDr. P. M. (ďalej len „zvolený advokát“) sa verejného zasadnutia nezúčastnil z dôvodu práceneschopnosti, o čom krajskému súdu zaslal príslušné lekárske správy. Sťažovateľ tvrdí, že zvolený advokát mu prisľúbil, že bude žiadať o odročenie verejného zasadnutia. Sťažovateľ poukazuje tiež na to, že medzi ním a zvoleným advokátom došlo k „narušeniu“ vzťahu najmä od času, keď bol ustanovený náhradný obhajca. Sťažovateľ zároveň uvádza, že pred náhradným obhajcom sa nikdy nevyjadril tak, že súhlasí s vykonaním verejného zasadnutia v jeho neprítomnosti, pričom náhradný obhajca s ním v daný deň vôbec nehovoril. Sťažovateľ zastáva názor, že bolo povinnosťou krajského súdu vyjadrenie náhradného obhajcu o tom, že súhlasí s prerokovaním veci bez jeho prítomnosti, preveriť.

Sťažovateľ proti napadnutému rozsudku krajského súdu nepodal dovolanie, pričom v tejto súvislosti poukazuje na „*judikát Trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR*“ č. Tpj 46/2008 z 1. decembra 2008, v zmysle ktorého § 373 ods. 1 Trestného poriadku je lex specialis vo vzťahu k § 40 ods. 1 Trestného poriadku, a preto je povinnosťou obvineného v prípade, ak chce dovolanie podať, aby si na tento procesný úkon obhajcu zvolil sám. Keďže sťažovateľ podľa svojho vyjadrenia nemá finančné prostriedky na zvolenie obhajcu, nemohol s poukazom na označené stanovisko trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) dovolanie podať.

Na tomto základe sťažovateľ zastáva názor, že postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 23 To 118/2012 došlo k neprípustnému zásahu do ním označených práv, a zároveň sa domáha zrušenia napadnutého rozsudku krajského súdu a vrátenie jeho veci na ďalšie konanie.

Súčasťou sťažnosti je aj žiadosť sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Podstata argumentácie sťažovateľa je založená na námietke, v zmysle ktorej krajský súd rozhodol o jeho odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa na verejnom pojednávaní v jeho neprítomnosti, hoci na takýto postup boli splnené zákonom ustanovené podmienky.

V nadväznosti na argumentáciu sťažovateľa ústavný súd poukazuje na znenie § 370 ods. 1 a § 371 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku.

Podľa § 370 ods. 1 Trestného poriadku ak sa dovolanie podáva v neprospech obvineného, možno ho podať do šiestich mesiacov od doručenia rozhodnutia súdu prokurátorovi. Ak sa dovolanie podáva v prospech obvineného, možno ho podať do troch rokov od doručenia rozhodnutia obvinenému; ak sa rozhodnutie doručuje obvinenému aj jeho obhajcovi alebo zákonnému zástupcovi, plynie lehota od toho doručenia, ktoré bolo vykonané najneskôr.

Podľa § 371 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie bolo vykonané v neprítomnosti obvineného, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky.

Z citovaných ustanovení Trestného poriadku vyplýva, že sťažovateľ mal a stále má (§ 370 ods. 1 druhá veta Trestného poriadku) právo podať proti napadnutému rozsudku

krajského súdu dovolanie z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku, o ktorom je oprávnený a povinný rozhodnúť najvyšší súd. Právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o dovolaní sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

Na tomto základe ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci.

Nad rámec odôvodnenia tohto rozhodnutia ústavný súd vo vzťahu k argumentácii sťažovateľa o reálnej nemožnosti zvoliť advokáta na účely podania dovolania vzhľadom na nedostatok finančných prostriedkov poukazujúcej na stanoviska trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. Tpj 46/2008 z 1. decembra 2008 (z označeného stanoviska v zásade vyplývalo, súd nemôže obvinenému ustanoviť v dovolacom konaní obhajcu ani vtedy, ak nemá finančné prostriedky na jeho zvolenie, pozn.) konštatuje, že z neho vyplývajúce závery boli „prelomené“ nálezom ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 210/09 z 15. decembra 2009, v ktorého odôvodnení sa okrem iného uvádza: *«Jeho pochybenie spočíva podľa názoru ústavného súdu v tom, že najvyšší súd akceptoval skutočnosť, že napriek požiadavke sťažovateľa o ustanovenie obhajcu pre podanie dovolania okresný súd, vykonávajúci úkony súvisiace s dovolaním, o jeho požiadavke (o ustanovenie obhajcu) nerozhodoval ani nerozhodol a v konečnom dôsledku iba predložil spis najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, ktorý „dovolanie“ odmietol z dôvodu nesplnenia podmienky povinného zastúpenia obhajcom a podania dovolania jeho prostredníctvom. Takýto postup odporuje povinnosti poskytnúť nemajetnému obvinenému bezplatnú právnu pomoc v prípadoch, v ktorých ju musí mať. Napokon ústavný súd k tejto časti problematiky uvádza, že záver vyplývajúci z odôvodnenia rozhodnutia najvyššieho súdu, podľa ktorého „obvinený si... na podanie dovolania musí obhajcu zvoliť a tento mu nemôže byť za účelom podania dovolania ustanovený“, t. j. ani prvostupňovým súdom, nie je presvedčivý a ústavný súd ho s prihliadnutím na všetky už uvedené skutočnosti považuje za ústavne nesúladný.*

Takýto výklad nevykazuje známky ústavnej konformity ani z dôvodu, že za jeho použitia by dochádzalo k vylúčeniu nemajetných osôb z možnosti domáhania sa ochrany svojich práv prostredníctvom mimoriadneho opravného prostriedku, ktorým je dovolanie.»

V nadväznosti na citovaný právny názor ústavného súdu došlo aj zo strany najvyššieho súdu k zmene rozhodovacej praxe.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. januára 2014